

Проф. Ваня Добрева: Перспективите пред лявото движение и ситуацията в БСП

Интервю на Георги Пирински с проф. Ваня Добрева

- Какво представлява марксисткият мироглед – „наивно исторически материализъм“ или обективно обоснован подход?

- Аз съм филолог и вероятно няма как да отговоря на зададените въпроси с езика и подготовката на един философ, историк или икономист. Не претендирам, че казвам цялата истина, но, че се стремя към нея, е безспорно.

Твърдя: възгледът, според който марксисткият мироглед представлява „наивен исторически материализъм“ е плод на идейна преднамереност или на неграмотност. Разбира се, марксизмът е ”обективно обоснован подход”, но с допълнението, че очертава перспективи пред свободата, социалната справедливост и хуманизма и през следващите столетия. Най-безспорен е марксисткият мироглед във връзка с изследването на природата и структурата на капитала в буржоазното общество на XIX в.

Понеже говорим за подход, а не за догма, би трябвало да се приеме, че диалектичният, историческо-научен метод, използван от Маркс, е крайно необходимо да се използва активно от съвременните леви движения (у нас и в света).

Същевременно, мнението ми е, че и най-гениалното учение след десетилетия или векове претърпява реформи, отговаряйки на актуалните проблеми на живота, на промените, настъпили в обществото, на новото отношение към човешката личност. Марксизмът не е талмуд! Много от постановките на Маркс са надминати от времето. Например в „Комунистическия манифест”, в раздела „Пролетарии и комунисти”, тезата, че комунистите „отстояват общите, независещи от националността интереси на целокупния пролетариат” е определение, която подценява националната обвързаност, „националните интереси” и облик на пролетариата в отделните държавни общности, зависимостта на пролетариата от традициите, обичаите, родовите качества, от историческите условия в отделно взетата страна. В този смисъл прогласените „интереси на целокупното движение” се нуждаят от корекции! Някак си, от съвременна гледна точка, е едностранчиво да се заяви: „Работниците нямат отечество”, макар и с уговорка, според която „пролетариатът трябва преди всичко да завоюва политическото господство, за да се издигне до положението на национална класа”.

Илюзорно, поне в досегашната биография на XXI в., е предвиждането на Маркс: „Националната особеност и противоположностите между народите изчезват все повече с развитието на буржоазията, със свободата на търговията, със световния пазар, с еднообразието на индустриалното производство и съответстващите му условия на живот.”

Едва ли Маркс би могъл да предвиди, от хоризонта на своята епоха, че през XXI в. ще настъпи ера на глобализма с господство на финансовия капитал, за сметка на производителния. Едва ли е предполагал, че световни корпорации на капитала ще овладяват така настъпателно световните ресурси, че ще настъпи катастрофата с мултикултурализма, с насилственото и преждевременно зачеркване на националните държави, на техните история, икономика, бит, традиции, наследени права, форми на

семеино съществуване, на полово оразличаване и т.н. Че либерализмът - прогресивно явление през XIX в. - ще се трансформира в уродлив неолиберализъм, форма на сговор на едрият капитал. Тази ситуация на деформирания либерализъм, невъзможна за прогнозиране пред деветнадесетото столетие, няма нищо общо с представите на Маркс за хуманизма, свободата и равенството.

За съжаление, съвременните леви движения, в по-голямата си част, са заразени от бацилите на днешните псевдолиберални теории и практики, се превръщат в защитници не на мнозинството, а на привилегировани малцинства, към които спада и класата на капитала. Срамен акт в историята на новия ни век е „Истанбулската конвенция”, която под претекста на защита на жените и на сексуалните малцинства от агресия и насилие представлява стратегия за разрушаване на основната клетка на обществото – семейството, опитва се отвътре да руши родово начало, националните сцеления. Да покварява отрано младите поколения. И всеки, който възрази на брюкселската бюрокрация, бива назоваван „консерватор” или „популист”. Няма как да не изпитвам неудобство, че и Партията на европейските социалисти подкрепя тези извратени форми на неолибералната диктатура.

Новият живот ревизира и друга постановка на Маркс: за политическото господство на пролетариата, което „може да стане на първо време само с деспотична(?) намеса в правото на собственост и в буржоазните производствени отношения, т.е. чрез мерки, които икономически изглеждат недостатъчни и несъстоятелни, но които в хода на движението надрастват себе си и са неизбежни като средства за преврат в целия начин на производство.”

В същото време, комунистическото движение през XX в. направи грешка, когато, узаконявайки тезите на Маркс, всъщност не се съобразяваше с тях, или ги решаваше в изгода на зародилата се нова номенклатурна класа. Възниква въпросът: спазваше ли се предупреждението на Маркс: „За дребнобуржоазната, дребноселска собственост ли говорите, която предхожда буржоазната собственост? Няма нужда да я премахваме – развитието на индустрията я премахна и всекидневно я премахва”.

Вместо съобразяване с този съвет на Маркс - въпросите на собствеността да се решават съобразно конкретните обстоятелства и да текат по-постепенно (може би в течение на дълъг исторически период) - съветският социализъм, а след него и този в социалистическите страни на Източна и Централна Европа, пристъпиха към форсирано (ирационално!) национализиране и одържавяване на тази „дребнобуржоазната, дребноселска собственост”. Което нанесе непоправими вреди върху икономическите проекти на новата „пролетарска власт”, но и върху моралните стойности на идеята за социализъм, изповядвана от Карл Маркс.

- Какви са новите реалности на съвременния свят – отношенията човек - човек, индивид - общество, човек - природа, материално - виртуално, аналогово - дигитални?

- Новите реалности в съвременния свят не са така оптимистични, както бихме искали. Запазена, но и укрепена беше несправедливата йерархична власт на господстващата необуржоазна класа. Формите на упражняваното грубо насилие през социализма, в новата буржоазна ситуация ги замениха диктатурата на парите, масовата медийна манипулация на населението, властовият абсолютизъм на глобалната парична мрежа.

Външно, такъв тип натиск и цензура изглеждат по-безобидни, а иначе представляват жестоко и ограничаващо човешките права насилие!

Струва си на равнище ПЕС, и на равнище национална партия (като БСП), да изработим ефективен инструментариум за преодоляване на този вид цензура и идеологическо насилие. Но тъй като масово тиражираните медии – печатни и електронни, са в ръцете на едрия капитал, главно чуждия, ще се наложи ние, в социалистическа партия, да работим още по-гъвкаво с един или друг медиен собственик, да стигаме до компромиси, от които печели и лявата кауза. Логото на Маркс, дошло от древността: „Тук е Родос, тук скачай!“

Естествено е да обръщаме заострено внимание на левите медии, в тях да се търси и намира баланс между националните и партийните цели, тези медии да бъдат сравнително независими от лявата партия, която ги финансира, и да се пазят (като дявол от тамян) от пословичния порок на нашата левица – залитане по култа към лидера. Медийната свобода (за нея младият Маркс пледира в не една своя статия) най-сетне ще трябва да бъде превърната в непоклатим принцип на ляво-ориентираните медии.

Тревожно се развива в съвременния свят взаимовръзката „природа – човек“. Катаклизмите от всеобщ характер са известни и няма да ги повтарям – глобалното затопляне, недостигът на вода, епидемиите, масовото замърсяване на въздуха, гладът и мизерията на стотици милиони човешки същества. Разпада се илюзията, която споделяхме/споделяме и ние, социалистите, че човекът, благодарение на новите технологични пробиви, ще „победи“ природата, че той е свръхчовек“, самоволен господар на природните ресурси и съдба (без да осъзнаваме, че така подкопаваме почвата на собствените ни леви идеи, които включват хармонично съжителство между природата и човека в името на хуманизма и оцеляването на планетарния живот). През ХХІ в., без съмнение, ще стават по-актуални в сравнение с ХХ в., повдигнатите въпроси и те ще трябва съответно – на теоретично и практично ниво – да бъдат дискутирани и съответно застъпени генерално в провеждането на левите политики.

Апропо, наивно е да се мисли, че на тези тревожни състояния на света, в който живеем, могат да се противопоставят единствено левите партии. Напротив, това е сфера, исторически и геополитически терен, върху който могат плодотворно да си сътрудничат и левите, и десните, и центристките партийни формации.

Пагубно би било, ако БСП не изведе на подобаващо стратегическо ниво използването/внедряването на новите технологични революционни промени, осъществяването на спасителната иновационна политика.

Тази необходимост предполага и нова кадрова политика на българската социалистическа партия. Признаване на факта, че мнозинството от партийната ни членска маса е на преклонна възраст, както и че големите таланти на младите поколения се чуждеят (не от днес) от БСП. Какво да се направи?

Трудно ми е да изляза с предложения. В няколко неща обаче съм убедена.

Изпълнителното бюро на БСП в бъдеще ще трябва да се конструира не по предложение на председателя, а въз основа на експертния принцип, както и на осъзнаването, че основните идейни тенденции в БСП трябва да бъдат представени в този орган.

В Националния съвет, при доказалите се реалности, ще се наложи да бъде заделена квота за избор на няколко десетки експертно подготвени специалисти, с признати приноси в националното ни битие (иначе „опростяването” и „среднокачественият” кариеризъм ще продължат да шестват). По-висок критерий трябва да се прилага и при оформянето на депутатските листи на партията. Не личната преданост, а високата професионална подготвеност на кандидатите би следвало да е определящ фактор за работа в законодалната и изпълнителна власт.

Ще трябва да се извърши организационна реформа в БСП. В основа на партийния живот се превърнат не организациите по местоживееене, а организациите, функциониращи върху производствения принцип (сега действащите „организации по интереси” не са „близнаци” с организациите, работещи въз основа на производствения принцип) !

На централното ръководство ще му се наложи да подкрепя дейността на вътрешнопартийните обединения и фракции и тази подкрепа да намира конкретно отражение във формирането на ръководните органи. Най-лесно е другояче мислещите леви хора да бъдат пропъдени от БСП. Да бъдат пропъдени хората, които имат памет за култа към личността на Сталин и Червенков, за нескритата амбиция на Живков да въдвори в социалистическа България династичния принцип, хората, които години или десетилетия са воювали за правото на БСП да играе водеща роля в националния ни живот, закалили са характерите си с идеалите на Ботев, Благоев, Вапцаров, Димитров.

По времето на социализма, тъй като БКП се явява партия-държава, е доста трудно да се отстоява лична позиция. Днес обстановката е много по-различна, а това принуждава кандидатите за слава от партийните среди да се възползват от всеки ситуационен момент. Умората и апатията, объркването от непрекъснатите смени в курса и във върховете на партията, страхът пред репресии и т.н. привикват партийните ни членове да прехвърлят личната си отговорност на ръководните другари. Наред с това далеч по-лесно е да се манипулират седемдесет- или осемдесет-годишни, че и по-възрастни членове на БСП, отколкото трудоспособните партийни членове (те обаче и понастоящем са малцинство в партията)!

- Какво представлява днес капитализмът – система с базисно противоречие между труда и капитала, манипулиране на масовото съзнание и с устойчив потенциал за развитие?

- Днешният капитализъм представлява, според мен, синтез на трите изброени фактора. Ще допълня: третият фактор, отнасящ се до устойчивия потенциал за развитие на капитализма, ще търпи тепърва промени, които ще компрометират устойчивостта му. Предстои тази „устойчивост” да се подлага на все по-гореща критика, да се разпада, да предизвиква социални сътресения и бунтове. Какво ще последва в резултат на тези процеси ми е трудно да прогнозирам.

- Какви са днес у нас и по света отговорите на въпроса „Що е социализъм?“ – различни възгледи и допирни точки?

- Нямам точна формула. Най-общо социализмът ще се осъществи, когато стигне фазата на всестранно развития хуманизъм! Близки или далечни са перспективите пред реализацията на социализма в съвременна България? По-скоро далечни при сегашната ситуация на членуване на страната ни в ЕС и НАТО, на наложения ни статут на държава-протекторат на САЩ.

В днешни условия обаче бихме могли като лява партия да направим много повече, за сравнително по-осигурено и обезпечено в материално и духовно отношение настояще на българските граждани, така да се каже, те да дишат в по-свободна среда. Бихме могли да наложим, в нашето буржоазно общество, поне някои от формите на социалната справедливост. И да не зальгваме съмишлениците и симпатизантите си, че социализмът ни очаква на съседната пряка улица.

Като партия на XXI в. БСП ще трябва да предприеме няколко основополагащи стъпки-промени.

Първо, да осъзнае, че през XX в. лявото движение у нас и в света беше поставило на първо място социалната справедливост/равенството, което - рано или късно - довеждаше до произволното насилие. През новото столетие на XXI век, на БСП ще ѝ се наложи (ако иска да оцелее и бъде нужна на обществото) да възвърне водещата роля на „свободата” в триадата „свобода - равенство – братство”.

Второ, свързано с принципа на „свободата”. Лявата ни партия ще трябва да формулира едно ново отношение към човешката личност и човешкия живот, тя, а не друга партия, дясна или центристка, трябва да бъде защитник на човешката съвест.

Трето, да продължи да отстоява не само като тезис, но и като практика своята съпротива срещу неолиберализма и мултикултурализма, явявайки се политическата формация, която вместо глобализма и ултранационализма, защитава последователно интересите на националната държава, на интернационализма, плътно свързан с национализма/патриотизма.

Четвърто, ръководството на БСП, лично председателят Корнелия Нинова, заявиха на всеослушание, че ще се възползват активно при провеждането на новата си политика от опита на съседна Унгария, на унгарския премиер Виктор Орбан. Но сега засега това са просто хвърлени думи, които не се превръщат в дела (поради страх от Големия брат).

Ръководството на нашата партия ще трябва да отговори на един стратегически въпрос: Защо, поради какви причини, десният унгарският политик и държавник Орбан провежда в момента най-последователно възможната лява политика в съвременните условия на Европейския съюз? А ние вече три десетилетия се задоволяваме по-скоро с обещания? Как, благодарение на какви идеи и методи, Унгария успя да реализира политика на пълноценно взаимодействие в държавите от ЕС, със САЩ, с Китай и с Русия? Как така САЩ инвестират щедро в заводи и магистрали на Унгария? Русия строи при извънредно изгодни условия атомна електроцентрала на унгарците (с отпускането на изгоден дългосрочен заем), а унгарската държава осъществява крупен износ (и съвместно производство) в Руската федерация?

Пето, наложително е по нов начин да подреждаме приоритетите в нашата партийна политика (те впрочем са и национални!). В настоящия момент ние, социалистите, традиционно започваме своите изказвания и доклади, подготвяме партийните си документи с анализ и предложения за подобряване на социалната политика, тъй като това е първостепенна цел и задача на всяка лява формация. Забравяме обаче, че в този случай, чрез социалната политика преразпределяме материална мизерия в най-рухналата и бедна държава в Европейския съюз. Забравяме още, че без решаване на главния актуален въпрос – възвръщането на остатъчния ни суверенитет, няма как да се

реализира пълноценно нито икономическата/индустриалната политика, нито социалната политика в България. Благодарение на отказа ни от суверенитет загубихме пазарите в огромни държави като Руската федерация, изостаняхме решително в икономическото си сътрудничество с Китай (през 2020 г. Унгария е получила най-големите инвестиции от Китай) лишихме се от енергийни мощности, които щяха да превърнат нашата страна в енергиен център на Балканите, ликвидирахме възможността да разширяваме износа на зеленчукова и овощна продукция, успоредно със строителството на мрежа от консервни заводи, капитулирахме пред наредбата на Брюксел да развиваме еднотипно селско стопанство, съгласихме се с диктата на САЩ и НАТО да готвим армията си за извършване на провокации срещу Русия. Свикнахме вместо осигурена работа и гарантирано право на труд да се препитаваме с европейски помощи. Но най-унизителен е моралът на поредните управляващи с манталитет на колониална администрация. В този аспект, докато България не реши въпроса за защита и използване на „остатъчния“ си суверенитет, а наред с това и с технологичния подем, скокообразното икономическо/индустриално развитие, както и всяка социална политика ще бъдат обречени на провал или на мимикрия.

Да се върнем към Унгария, която днес провежда действително успешна социална политика. Виктор Орбан, стратегът на тази политика, още в началото на реформите осъществи, на първо място, възвръщането на „остатъчния“ ѝ суверенитет, без да се съобразява с повелите на Великите сили! Това спомогна Унгария да умножи постиженията на новата си технологична революция. И въз основа на икономическия подем, на иновационното индустриално производство, да реализира лявата политика на социална справедливост. Повиши се рязко жизненото равнище, увеличиха се скокообразно заплатите и пенсиите, намалиха се финансовите разходи на унгарците за транспорт, осигуриха се неимоверно повече материални блага и привилегии за унгарската младеж и за младите семейства, хвърлиха се огромни средства в образователната сфера, културата, науката и здравеопазването. Рядко се намали цената на медицинските услуги, на лекарствата, и т.н., и т.н.

Шесто, като резултат от досегашния анализ, БСП е призвана категорично и своевременно трябва да постави на първо място - с оглед на лявата си политика – геополитическата проблематика! България да възвърне „остатъчния“ си суверенитет. По такъв начин БСП, както се подразбира, ще трябва да се бори за реализиране на равноправни отношения между България и държавите в ЕС, с Руската федерация, със САЩ, и с Китай, и т. н. Опасен е процесът, който днес набира сила, на превръщането на БСП в стереотипна евроатлантическа партия. Подобна политика подпомага кариерното издигане на определени партийни персони, но е във вреда на националната и партийната кауза!

Седмо, належащо е час по-скоро БСП да възвърне един от приоритетите си, който отпадна от Устава на партията – постановката, че БСП счита Русия за стратегически партньор на България! Докато тази промяна в националната ни, но и в партийната ни политика не се случи, обещанията ще да думи, хвърлени на вятър.

- Какво е състоянието на обществено-икономическия живот на България днес – финансово-икономическата система, социалната структура, умствения и обществения живот, политиката?

- Положението е „хуже губернаторско“, както казват руснаците, тоест недобро, лошо и влошаващо се. Нужни са нова геополитическа линия, смяна на сегашния модел за

управление на държавата, нов икономически проект, нова реална социална политика, а не разпределение и преразпределение на „материалната мизерия“. Вредно е БСП да подменя истинските проблеми на обществото с обща фразеология.

- Какъв „рестарт“ е осъществим и необходим – „римейк“ на статуквото или нов обществен договор за съблюдаване и развитие на Конституцията въз основа на максимата „Пазарна икономика – да! Пазарно общество – не!“?

– За предпочитане е да се изработи и приеме на нов обществен договор. И тази инициатива да бъде решаваща част от общите програмни намерения на БСП. Приетата Конституция в началото на 90-те години би трябвало да се запази като цялост. Нужни са обаче промени, и то съществени, например, във връзка със съдебната власт и с геополитическата ориентация на България. Конституцията е основа на стабилитета в държавата ни, но не е свещена крава. Опасността от радикални промени в Конституцията обаче е в това, че много вероятно е да отпаднат редица моменти, които означават защита на социалните ценности в националното ни битие (макар днес тези социални клаузи да не се прилагат, все пак е добре да присъстват в основния закон на България).

БСП би трябвало да прецени отново актуалността на максимата: „Пазарна икономика – да! Пазарно общество – не!“. Доколко „пазарната икономика“ днес е изцяло автентична, и доколкото монополизирана от световния корпоративен капитал? Доколко този пазарен принцип е правилно да се налага в науката, образованието и културата, но и в отбранителната промишленост? Тази моя бележка показва, че както съм съгласна с определението „пазарно общество – не“, така и смятам, че е неполезно абсолютизирането на понятието „пазарно общество“.

- Какви са вижданията за социалистически проект у нас - чрез форми на социализация на икономиката и обществото с перспектива демократичен социализъм, или въз основа на носталгията по държавния социализъм?

- Преди да се говори за демократичен или държавен социализъм, за предпочитане е (т. е. по-реалистично е!) днешният олигархичен капитализъм да бъде заменен с държавен капитализъм. И за БСП най-близка цел (влизайки в управлението) е реализирането на държавния капитализъм, който да замести сегашните форми на олигархичния капитализъм! Държавният капитализъм между другото е равносилен на реабилитация на националната държава, на засилено господство и влияние на държавата в различните области на живота, на възвръщане на стратегическите позиции на държавата като собственик или съсобственик в структурообразуващите предприятия, в оръжейната промишленост (военните заводи „Арсенал“), в енергийните и водоснабдителните (най-често чуждестранни) дружества и корпорации, в дадените на концесия природни богатства. Фразата „демократичен социализъм“ звучи обнадеждащо, но всъщност наподобява лека мъгла, която се изпарява при изгряването на първия, все още блед слънчев лъч.

Ако се съобразяваме с реалностите, днес БСП би трябвало да бъде партия не на бедните, а на трудовоактивното население. В БСП могат да членуват и бедни, и хора от средната класа, и богати български граждани! Между много богатите българи има такива, които представляват националния производствен капитал, но и други, които представляват паразитния, хедонистичен капитал. БСП е задължена - щом функционира в границите на буржоазното общество – на настоящия етап, да подпомага укрепването на производителния капитал, особено ако е национален! Не става дума за

някаква епическа борба на БСП с чуждестранния капитал, а за справедливи пропорциите между националния и чуждия капитал (междупрочем, сега чуждестранният капитал владее едва ли не напълно банките, електронните ни медии, голяма част от интернет-пространството).

Винаги ми е ставало неудобно, когато наши забогатели ръководни другари - заради повисокото си положение в партията - лицемерно се правят на много бедни! Как го беше казал Петър Стоянов за Иван Костов: „Иване, кажи си...” Но парадоксът е, че гузен негонен бяга: същите тези забогатели ръководни другари обикновено първи започват кампания срещу други забогатели другари (публично обявили големите си приходи), надавайки бойния вик: Да се разпнат!

- Какви са възможностите и ограничителите на „външния фактор“ за реализацията на социалистически проект в България - член на ЕС и на НАТО, като страна, пресечна точка на приоритетни геостратегически интереси в трансформация се многополюсен свят?

-Този въпрос вече засегнах в отговори на предишни въпроси. Не възнамерявам да се впускам в абстрактни разсъждения. Както казах, членуването на България в ЕС и НАТО не пречи държавата ни да бъде цивилизационен мост между ЕС, САЩ и Русия! Да развива, специално с Русия, активни политически, икономически, външнотърговски, културни, научни, образователни и т.н. отношения! Да не участва в агресивни военни блокове като инициативата „Три морета”! Да уважаваме повече себе си, за да бъдем уважавани и от чуждите партньори! Най-бедствено е, както е у нас, когато националният елит се задоволява с ролята си на васал. Тук имам предвид и левия, и центристкия, и десния елит.

Що се отнася до партийните ни ръководства след 1989 г., те в решителното си мнозинство все по-определено развиват БСП като евроатлантическа партия! Като партия, която се отрича от вековната традиция нашата партия, и в най-неблагоприятни условия (по време на Първата и Втората световни войни), да поддържа руския народ, да уважава взаимните ни връзки и наследства, взаимните ни приноси като славянски култури. Засъжаление, сегашното ни партийно ръководство задълбочи тенденцията на отчуждаване на БСП от Русия. То замрази отношенията ни с руските социалисти на Сергей Миронов, не зае позиции във връзка с настоящето и бъдещето на американските бази на родна територия, отказа да повдигне въпроса, защо България не предприема стъпки за внос на руски ваксини, предпочете да мълчи по темата България - Русия, за руската политика и ситуацията в съвременния свят и т.н.

Поредно ръководство на нашата партия има реални „заслуги” за легитимирането на антидържавния преврат в Украйна, за спирането на „Южен поток и др. Корнелия Нинова можеше да изрази становище, че Крим от векове е център на руската духовност, на руската военна чест, на руските държавни интереси, а чрез свободно проведения референдум през 2014 година се е самоопределил като част от Руската федерация. Коректността ме задължава да изтъкна, че вестник „Дума” и до ден днешен защитава истината за Крем, за Русия.

Не ми е известно също така, през последно време, някой от нашите лидери да се е противопоставял по-активно на плановете за фактическо закриване на строителството на АЕЦ „Белене”. Най-вероятно мълчанието на Нинова и на ръководството на БСП се дължи на изявлението на нейно превъзходителство посланика на САЩ, г-жа Херо

Мустафа, която директно се разпореди двата руски реактора от АЕЦ „Белене“ да бъдат преместени в АЕЦ „Козлодуй“, което на практика означава зачертаване на проекта АЕЦ „Белене“.

През 2020 г. България зае първо място в ЕС по изгонени руски дипломати-шпиони, пет на брой, до ранг военно аташе (всичките руски шпиони били от Руското военно разузнаване – ГРУ). Надминахме по брой изгонени руски шпиони Полша, Румъния, Франция, Испания, Швеция, Литва, Естония, Испания, Турция, Латвия, Гърция, Норвегия, Белгия, и т.н., и т.н.

И странно! Ръководителите и депутатите на БСП не направиха нищо, за да изяснят и разнищят пред българския народ този важен въпрос с оглед на националната ни сигурност и с възприетия политическия курс от управляващите. Не се сетиха да зададат през изтеклата година въпроси като:

- Наистина ли става въпрос за руски шпиони или е налице типична шпиономания? След изгонването на руските разузнавачи има ли заведени дела относно „престъпления“ на българи-шпиони, и на каква фаза се намират? Защо съдебната власт пази такова грубно мълчание, ако в момента текат закрити съдебни процеси? Какви военни тайни - български или американски - руснаците са „откраднали“? Защото, ако у нас съществуват някакви държавни военни тайни, узнати от ГРУ, те би трябвало да засягат главно САЩ и техните военни бази. Но черешката на тортата е обвинението, че единият от изгонените руски дипломати-шпиони се бил докопал до „тайни“ на изборната си система?! Очаквах поне във връзка с това нелепо обвинение някои от депутатите на БСП да поиска да научи, какви по-точно „изборни трикове и техники“ руснаците са откраднали от нас и каква държавна тайна е това? Не го направиха!

В края на месец декември 2020 г. завърши строежът на газопровода „Балкански поток“, може би най-крупният строителен обект в България през току-що изминалата година! Руската газ потече към Сърбия, след това ще потече към Унгария и Австрия, вероятно ще потече и към други страни на Южна Европа. Проектът беше реализиран, въпреки огромния натиск на САЩ върху българското правителство да спре строежа на „Балкански поток“! Като българка и член на БСП изпитвам гордост, че е осъществен такъв мащабен и национално необходим проект! Неприятно съм изненадана обаче, че ръководството на БСП и парламентарната ни група отново изпаднаха в положението на „ни чул, ни видял“, отново потънаха в пълно мълчание! Защо?

И ето го парадокса! По линия на външнополитическия курс, провеждан от БСП, трудно могат да бъдат открити различия с ГЕРБ (а и с останалите парламентарни и с част от извънпарламентарните партии). Не давам оценка, описвам ситуация!

За държава, чието население според социологически данни подкрепя с над 80% развитието на ползотворни и приятелки българо-руски взаимоотношения, но по време на парламентарни избори гласува за партии с негативна настройка спрямо Русия, резонно е да приемем за „нормални“ гореописаните ситуации.

- Какъв е пътят на българския социализъм през изминалите 130 години – исторически постижения и поражения?

- Според мен, българският социализъм няма защо да се срамува, а трябва да се гордее с приносите си към благоденствието и цивилизационното реформиране на българския живот.

През 20-те години на миналия век, БКП застава начело на първото антифашистко въстание в Европа и света – Септемврийското въстание! Последвалите репресии и жесток терор от страна на българското правителство срещу леви най-блестящи български интелектуалци – убийството на великия ни поет Гео Милев, на поета Христо Ясенев, на поета Васил Карагьозов, на публициста и журналиста Йосиф Хербст, на анархокомуниста и публициста Георги Шейтанов, на общественика Тодор Страшимиров и др. - са черното предизвестие за настъпващата кафява епоха.

Най-голяма гордост предизвиква фактът, че българската антифашистка съпротива (в държава, сателит на нацистка Германия) е организирана и активизирана почти изцяло от членове на БКП и на нейната младежка организация РМС. БКП поема ръководството на антифашистката борба у нас, тя е партията, която дава хиляди жертви в името на свободата на България, но и за освобождаването ѝ от капиталистическия гнет. И най-сетне,

Исторически е приносът на БКП за участието на Първа българска армия (през последния етап на войната) срещу хитлеровия Вермахт, както и за запазване на границите на България след Втората световна война. Най-интензивното развитие на икономиката, на промишлеността, на земеделието в България през XX в. е постигнато по времето на социализма, от втората половина на XX век. Най-висок е и жизненият стандарт през този период. По показатели на модерното промишлено производство изпреварваме развитието на съседните балкански страни.

През втората половина на XX в. в България е постигнат един от вековните идеали на световния хуманизъм – безплатно и всеобщо здравеопазване и образование. Шедьоври на националната ни литературата и изкуства са сътворени през този четиридесет и пет годишен период. Материалната база за културни прояви е финансирана и построена през тези четири десетилетия. При всичките условия, най-значими български държавници през двадесетото столетие са Стефан Стамболов и Тодор Живков.

Не пея дитирамби! Казвам истини, които ръководствата на БСП след 1989 г. фактически отрекоха или омаловажиха.

Друг е въпросът за лагерите през 50-те години, за упражненото произволно насилие, за цензурата, за потъпкването на редица етически, национално обогрени ценности. За допуснатите крупни грешки през осемте години на Възродителния процес. Само че сред 10 ноември 1989 г. ръководители на БСП предпочетоха да поставят, на първо място, отрицателните явления през социалистическия период и чак след това, в подчинен порядък, да изтъкнат - с привкус на негативизъм - успехите, за чиято реализация водещата роля на БКП е исторически безспорна.

Посочването на позитивите от периода на социализма не е носталгия по миналото, а съобразяване с точните факти и цифри. Впрочем, миналото е повод както за гордост, така и за извличане на горчиви поуки, на уроци, как по нов път българската левица да отстоява свободата, демокрацията и просперитета на родината, как да участва продуктивно в провеждането на избори и в парламентарния живот.

- Какви са подходите и формите за изграждане на широко ляво движение въз основа на социалистическите ценности, закрепени в Програмата на БСП „Свободни граждани; Справедлива държава; Солидарно общество“ – свобода, справедливост, солидарност, равенство, мир, труд, хуманизъм, хармония между човека и природата, родолюбие?

– Разбира се, един такъв синтез би бил полезен. Само че през трите десетилетия преход много от постановките в подобни идейни платформи времето опроверга, превърна ги от пориви за дела в празнословие. Всички цели, изброени във въпроса, звучат прекрасно, но те тепърва ще трябва да придобиват българска кръв и плът, да бъдат приземявани и реализирани с оглед на дълбоката всеобща криза, в която е затънала България.

Може ли да се създаде движение върху такива красиви и съдържателни думи? Защо да не може! Въпреки че тази благородна идея на този етап трудно ще се осъществи - липсват по начало героите на прекрасните политически представи и блянове.

И все пак, ако искаме искрено такива проблеми да бъдат свободно дискутирани и реализирани в БСП, необходимо е, както казах, да функционират вътрешнопартийните идейни тенденции, върху които, на базата на полифоничния принцип, да се реализира партийното единство! А не както сега партийното ни ръководство да изпада в паника и ярост от всяка по-остра критика на дейността му. Следователно, необходимо е да ревизираме своето разбиране за „единство“: това „единство“ да не е монолог в духа на „цезаризма“, а да означава равноправна размяна на мнения (в партийните обединения или извън тях, толеранс към различните възгледи), организирането на дискусии, на кръгли маси и т.н. Едва след подобни демократични процедури да се гласува партийната позиция върху принципа на вишегласието!...

Една от най-тревожните тенденции в партията е рязкото свиване на нейния членски състав и електорална подкрепа. След промените, през 1990 г. за социалистическата партия гласуват 2 887 766 български граждани. През 1994 година за БСП са гласували 2 258 212 души. От 1997 г. до днес за БСП гласуват около милион гласоподаватели. За последен път печелим парламентарни избори през 2005г., когато председател на БСП е Сергей Станишев - 1 129 196 гласа. При следващите избори БСП, независимо кой е председател БСП получава под милион гласове. Този процес на намаляване на подкрепата за БСП, успореден със съкращаване на членската ни маса, според мен, предполага сериозно обсъждане и самокритика.

Налага се впечатлението, че за Великите сили е по-изгодно в България да има силна опозиционна партия като БСП, за да „обира“ недоволството на българските граждани. Но и да бъде решаващ фактор в управлението на България.

На 4 април предстоят парламентарни избори. Както винаги и към тези избори вървим с надежда. Искане се да повярваме на Корнелия Нинова, която императивно обеща, че БСП не само ще спечели тези избори за Народно събрание, но и че победата ни ще е зашеметяваща, осигурила ни възможност да управляваме самостоятелно. Дано! Дано това се случи! Макар че тепърва предстои да уточняваме фундаменталните въпроси на коалиционната ни политика. Макар че не сме видели програмата ни за управление, подготвена в цялостния ѝ вид. Макар че преди такива решаващи избори би трябвало да получим, поне най-обща ориентация, дали сме за правителство на националното спасение, или за следизборни коалиции и т.н. Макар че председателят Корнелия

Нинова на няколко пъти сменя мнението си за резултатите на БСП в предстоящите парламентарни избори.

Обобщено: резултатите от парламентарните избори на 4 април се превръщат за БСП в рубликон и във върховно изпитание доколкото тя е „жива партия” и доколкото народът е готов да ѝ повери своите съдбини.

Този текст ще се появи в следващия брой на сп. "Ново време" като част от дискусия по десет въпроса за лявото движение през XXI век и ситуацията в БСП